

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	105
Land:	Albanien
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Albania: Ekteskapstradisjoner
Udgivet:	9. marts 2011
Optaget på baggrundsmaterialet:	13. april 2011

Temanotat

Albania: Ekteskapstradisjoner



Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Albania: Ekteskapstradisjoner**

SUMMARY

Albania only recognizes civil marriages in accordance with the Family Law of 2003. The law stipulates equal rights for men and women in marriage and in case of divorce. Religious marriages have no legal standing but are frequently performed. Albanian weddings normally involve big celebrations where both the families of the bride and the groom are invited. Arranged marriages, marriages by parents with the consent of the couple, are less and less common among Albanians.

SAMMENDRAG

I Albania anerkjennes kun borgerlig vielse inngått i tråd med bestemmelsene i Familieloven av 2003. Loven likestiller menn og kvinner med hensyn til rettigheter og plikter i ekteskapet og ved skilsmisse. Til tross for at religiøse ekteskap ikke anerkjennes av staten, forekommer slike ekteskap ofte. Albanske ekteskap feires normalt med store fester hvor brudeparets familier er invitert. Arrangerte ekteskap, hvor foreldrene velger partnere, blir stadig mindre vanlig.

INNHold

1. Innledning.....	5
2. Familieloven av 2003.....	5
2.1 Betingelser for å kunne inngå ekteskap.....	5
2.2 Kunngjøring.....	6
2.3 Ugyldiggjøring	6
2.4 Plikter og rettigheter	7
2.5 Straffereaksjoner overfor voldelige ektefeller	7
2.6 Familie- og husholdsstruktur samt eiendomsforhold	9
2.7 Skilsmisse	9
2.8 Ansvar for barn etter skilsmisse	10
2.9 Økonomisk kompensasjon.....	11
2.10 Farskap og registrering av barn	11
3. Religiøse ekteskap	11
4. Ekteskapstradisjoner	13
4.1 Sedvanerett og Kanun.....	13
4.2 Bryllupsfeiring.....	14
5. Referanser	16

1. INNLEDNING

Dette temanotatet forklarer de viktigste sidene ved lovverket som regulerer ekteskap og skilsmisse i Albania. Det gis deretter en kort beskrivelse av praksisen med religiøse ekteskap. Til slutt beskriver notatet enkelte sider ved bryllupstradisjoner i Albania.

Informasjonen i notatet bygger utelukkende på offentlig tilgjengelig informasjon i form av trykte publikasjoner og publikasjoner tilgjengelige på internett. Landinfo vil bemerke at kildetilfanget knyttet til religiøse ekteskap og ekteskapstradisjoner i Albania er begrenset.

2. FAMILIELOVEN AV 2003

I 2003 vedtok den albanske lovgivende forsamling en ny lov familielov, som ble godkjent 8. mai 2003 av det albanske parlamentet. Loven blir heretter omtalt som Familieloven av 2003. Lovens seksjon 2, artiklene 7 til 164 regulerer ekteskap og skilsmisse.

Familieloven av 2003 viderefører prinsippet om borgerlig vielse.¹ Vigselsmyndigheten ligger hos tjenestemann ved det sivile registreringskontoret (folkeregistreringskontoret) (Family Law 2003, art. 8). Religiøse ledere har ikke vigselsmyndighet. Partene kan imidlertid inngå religiøse ekteskap, eventuelt få ekteskapet velsignet av religiøse ledere, men religiøse ekteskap har ingen sivilrettslig gyldighet (Mandro-Balili 2003).

I motsetning til tidligere lover likestiller Familieloven av 2003 fullt ut menn og kvinner, og begge kjønn har de samme rettighetene i forbindelse med ekteskap, skilsmisse, omsorg for barn osv. Kvinner er også likestilt i forhold til eiendomsforhold (U.S. Department of State 2010).²

2.1 BETINGELSER FOR Å KUNNE INNGÅ EKTESKAP

Ifølge Familieloven av 2003 må visse betingelser være oppfylt for at ekteskapet skal være gyldig:

- Begge partene må være over 18 år. Dersom det foreligger tilstrekkelig gode grunner for det, kan det gis tillatelse til at ekteskap inngås for parter under 18 år. Hvilke forhold som gjør at man kan tillate ekteskap for parter under 18 år, er ikke listet i loven, men overlates til domstolens skjønn (art. 7).
- Ekteskapet må være inngått av fri vilje (art. 8).

¹ En sivil familielovgivning erstattet allerede i 1929 det ottomanske islamske regelverket (Endresen 2010a, s.19)

² I Familieloven av 1982 var laveste tillatte giftealder for kvinner 16 år, mens den for menn var 18 år (Mandro-Balili 2003).

- Begge parter må være til stede ved inngåelsen av ekteskapet (art. 8).
- Tidligere ekteskap må være ugyldig eller opphørt (art. 9).
- Begge parter må være mentalt friske (art. 12).
- Ekteskap mellom personer i nær familie tillates ikke. Ekteskap er ikke tillatt mellom søsken eller med onkler, tanter, nevøer og nieser. Ei heller er ekteskap tillatt mellom fettere og kusiner.³ Domstolen kan imidlertid, om det foreligger tilstrekkelig gode grunner for det, gi tillatelse til ekteskapsinngåelse mellom fettere og kusiner (art. 10).
- Partene må være av forskjellig kjønn (art. 7).⁴

Ifølge Amnesty International (2006, s.19) skal det foreligge opplysninger⁵ fra albanske NGOer om at jenter rundt 16 år, bosatt på landsbygda, inngår ekteskap til tross for den nye nedre grensen for ekteskapsalder. Disse ekteskapene blir ikke formelt sivilrettslig registrert. Social Institutions & Gender Index (SIGI) (u.å.) viser til opplysninger fra en FN-rapport datert 2004, der det fremkommer at åtte prosent av kvinner mellom 15 og 19 år var gift, skilt eller enke. I 2001 var gjennomsnittlig ekteskapsalder for romakvinner 15, 5 år (de Soto et al. 2005, s. 28).

Ifølge SIGI (u.å.) er flerkoneri ikke vanlig i Albania.

2.2 KUNNGJØRING

Før partene kan inngå ekteskap, vil folkeregistreringskontoret der partene har vært bosatt de siste seks månedene kunngjøre forestående inngåelse av ekteskap. Ekteskapet kan først inngås ti dager etter slik kunngjøring. Det må fremlegges fødselsattest og dokumentasjon på at det ikke foreligger hindre for inngåelse av ekteskapet. Partene kan være representert av en fullmektig (Family Law 2003, art. 15-19). Familieloven av 2003 har bestemmelser om hvordan innvendinger mot inngåelse av ekteskap skal fremlegges og behandles (art. 20-32).

Albansk lovgivning har ingen bestemmelser knyttet til forlovelse. En forlovelse har ingen rettslig betydning, og opphevelse av en forlovelse innebærer ingen rettslige reaksjoner, men bare moralske (Mandro-Balili 2003).

2.3 UGYLDIGGJØRING

Familieloven av 2003 har en rekke bestemmelser knyttet til ugyldiggjøring av inngåtte ekteskap (art. 33-49). Som en hovedregel kan en anmodning om

³ Ekteskap er heller ikke tillatt mellom svigerfar og svigerdatter, svigermor og svigersønn, ei heller mellom steforeldre og stebarn (Family Law 2003, art. 11). Loven har også en bestemmelse som regulerer at ekteskap ikke er tillatt mellom adoptivbarn og adoptivforeldre eller med ektefelle til adoptivforeldre, mellom adopterte barn i en familie eller mellom adoptert barn og andre barn i familien. Bestemmelsene i Familieloven art. 10 gjelder tilsvarende for adoptivbarn (Family Law 2003, art. 14.)

⁴ Statsminister Sali Berisha annonserte i 2009 at hans Demokratiske parti ville fremme forslag om å tillate ekteskapsinngåelse mellom personer av samme kjønn i forbindelse med diskusjonene omkring ny anti-diskrimineringslov. Forslaget ble imidlertid aldri formelt fremlagt for Albanias lovgivende forsamling. Et slikt forslag vil kreve endring av Familieloven av 2003.

⁵ Opplysningene blir karakterisert som anekdotisk bevis.

ugyldiggjøring fremmes av partene, enhver med direkte interesse eller anklagermyndigheten (art. 45).

Et ekteskap inngått i strid med betingelsene (se punkt 2.1), kan kjennes ugyldig av domstolen. Et ekteskap er for eksempel ugyldig dersom én eller begge parter er blitt truet til å inngå ekteskap. Det er kun den parten som er blitt truet, som kan fremme anmodning om ugyldighet. Anmodningen om ugyldiggjøring må skje innenfor visse tidsfrister (art. 37, jf. art. 44). Et ekteskap kan likeledes kjennes ugyldig dersom en av partene har holdt tilbake vesentlige opplysninger eller lurt sin partner. Landinfo forstår bestemmelsene dit hen at det bare er den forutrettede part som kan fremme anmodning om ugyldiggjøring. Anmodningen må også her skje innenfor visse tidsfrister (art. 34, jf. art. 44 og 45). Tilsvarende gjelder for ugyldiggjøring grunnet alvorlig mental lidelse (art. 35, jf. art. 46).⁶ Det er likeledes slik at et ekteskap som ikke er inngått med den hensikt at partene skal leve sammen som mann og hustru, kan kjennes ugyldig (art. 36).

Et ekteskap der en eller begge av partene var under 18 år ved inngåelsen av ekteskapet, kan ikke kjennes ugyldig dersom partene har blitt 18 år, dersom kvinnen er gravid eller paret har fått barn sammen (art. 39).

2.4 PLIKTER OG RETTIGHETER

I henhold til Familieloven av 2003 har menn og kvinner samme plikter og rettigheter innen ekteskapet. De skal opptre lojalt overfor hverandre, støtte hverandre moralsk og materielt samt samarbeide for familiens interesser. Begge ektefeller har forpliktelser i forhold til oppdragelse av barna (art. 50, 53 og 54).

En gift kvinne kan ta familienavnet til sin ektefelle. Barn skal ha samme etternavn som foreldrene. Dersom foreldrene har forskjellige etternavn, skal barnet ha det etternavnet partene er blitt enige om. Uten slik avtale vil barnet få farens etternavn. (art. 51 og 52).

Partene er forpliktet til å ha samme bopel basert på gjensidighet. Dersom partene ikke kommer til enighet, skal domstolen megle eller utarbeide en løsning om felles bopel (art. 55).

Dersom en av partene ikke oppfyller sine forpliktelser, kan domstolen etter anmodning fra den andre parten godkjenne visse hastetiltak. Disse må være spesifisert, og tidsrommet for tiltakene må ikke overstige tre år (art. 61).

2.5 STRAFFEREAKSJONER OVERFOR VOLDELIGE EKTEFELLER

En part som er utsatt for vold, kan anmode retten om å utstede en ordre om at den parten som utøver volden, må flytte fra felles bopel (Family Law 2003, art. 61).

Albania har en egen familievoldlov som ble vedtatt av Albanias lovgivende forsamling i desember 2006. Loven trådte i kraft 1. juni 2007. Ifølge Amnesty International (2010, s. 2) innebærer loven et betydelig fremskritt i forhold til å forebygge familievold. Familievoldloven gir domstolen ulike sanksjonsmuligheter

⁶ Det er utelukkende bestemmelsene i artiklene 44 og 46 som har vilkår knyttet til tidsfrister.

overfor voldelige ektefeller.⁷ Psykologisk vold blir anerkjent på lik linje med fysisk vold (Law on Family Violence 2006, art. 3). Følgende sanksjonsformer eksisterer:

- Domstolen⁸ kan komme med advarsler til den som utøver vold.
- Domstolen kan bestemme at voldelig ektefeller skal flytte ut av partenes felles bolig. Dette vil være et midlertidig tiltak.
- Domstolen kan ilegge besøksforbud. Dette tiltaket er tidsbegrenset til 12 måneder, men kan forlenges (Law on Family Violence 2006, art. 17, 3. ledd punkt b). Brudd på besøksforbud vil innebære et brudd på Albanias straffelov art. 320.⁹ Loven åpner også for at besøksforbud kan ilegges som en hurtigreaksjon etter spesielle prosessregler, dersom det for eksempel er umiddelbar fare for offerets eller andre familiemedlemmers sikkerhet eller helse. Slike hurtigreaksjoner vil være tidsbegrenset frem til ordinært besøksforbud er behandlet av domstolen (Law on Family Violence 2006, art. 19).
- Domstolen kan inndra eventuelle våpen som er i den voldelige ektefellens besittelse.
- Domstolen kan midlertidig overføre foreldremyndighet for eventuelle barn alene til offeret.
- Domstolen kan pålegge den voldelige ektefellen å betale for underholdet til offeret.
- Domstolen kan beordre ulike former for tvungen behandling ved institusjon (Law on Family Violence 2006, art. 10).

Ifølge statistikk fra Tiranas distriktsdomstol mottok domstolen i 2009 494 anmodninger om besøksnekt, hvorav 127 (25 %) ble innvilget, 310 henlagt og 29 avslått. For 28 saker var ikke behandlingen avsluttet da statistikken ble offentliggjort. Andre steder i landet har domstolene mottatt et langt lavere antall anmodninger om illeggelse av besøksforbud (AI 2010, s. 5).¹⁰

I Albanias straffelov av 1995¹¹ finnes det generelle bestemmelser som strafferegulerer vold mot annen person (Criminal Code 1995). Dette innebærer at den som utøver vold mot sin ektefelle, kan idømmes fengselsstraff. Voldtekt i ekteskapet er også straffebelagt (Criminal Code 1995, art. 102 første ledd). Ifølge U.S. Department of State (2010) er det sjelden at kvinner anmelder voldtekt innenfor ekteskapet, og i praksis rettsfølges ikke slike overgrep. Begrepet – voldtekt i ekteskapet – er ifølge rapporten ikke godt etablert, og offentlige myndigheter vil i

⁷ Hvem som kan anmode domstolen om å vurdere sanksjonsmulighetene, er regulert i Familievoldloven 2006 art. 13.

⁸ Kompetent domstol er distriktsdomstolen, familieseksjonen (Law on Family Violence 2006, art. 12).

⁹ Albanias straffelov art. 320 hjemler illeggelse av bøter eller fengsel opptil to år (Criminal Code 1995).

¹⁰ I Amnesty Internationals rapport fra 2010 gjengis en undersøkelse med nærmere informasjon om de sakene som ble fremmet ved distriktsdomstolen i Tirana i en konkret periode om besøksforbud.

¹¹ Albanias parlament har vedtatt en rekke endringer og tilføyelser siden 1995.

realiteten ofte ikke anse forholdet for å være kriminelt. I løpet av 2009 fikk politiet innrapportert 1063 saker knyttet til familievold, og anklage ble tatt ut i 747 saker.¹²

2.6 FAMILIE- OG HUSHOLDSSTRUKTUR SAMT EIENDOMSFORHOLD

I perioden 1993 til 2001 steg gjennomsnittlig ekteskapsalder i Albania fra hhv. 27,2 år til 29,3 år for menn og fra 22,6 år til 24,1 år for kvinner (de Soto et al. 2005, s. 28). I 2008 var gjennomsnittlig giftealder for kvinner 23,3 år og for menn 29 år. 12 % av kvinnene fra 20 år og eldre er enker, mens 2 % av menn eldre enn 25 år er enkemenn (Institute of Statistics, 2008, s. 8).

Antallet fødsler pr. år i Albania har sunket fra 51 242 i 2000 til 36 251 i 2008 (Institute of Statistics 2008, s. 16).¹³

84 % av husholdene i Albania ledes av en mann, mens 16 % ledes av kvinner. Det er mer vanlig at kvinner leder husholdene i byene enn på landet. Gjennomsnittlig består et hushold av 3,8 personer, og husholdene er gjennomsnittlig større på landsbygda. Fire av fem barn under 18 år bor sammen med begge foreldrene. Ett av ti barn bor sammen med mor selv om far er i live, mens mindre enn 1 % av barna bor sammen med far selv om mor er i live (Institute of Statistics 2009, s. 53).¹⁴

Familieloven av 2003 likestiller kvinner og menn med hensyn til eiendomsforhold og ekteskap (art. 66-122). Ifølge Women's Legal Rights Initiative (2003, s. 19) er det viktig at det etableres en bevissthet i offentligheten knyttet til det forhold at partene ved inngåelsen av ekteskapet skal avtale eiendomsforhold.

Etter inngåelse av ekteskap er det imidlertid sjelden at kvinner har tilgang til jordeiendommer. Det er i hovedsak menn som styrer husholdene, og er offisielle eiere av husholdets jordeiendommer. Videre er det slik at selv om kvinner også har tilgang til banklån, er det sjelden at kvinner opptar lån for å starte egen virksomhet (SIGI u.å.)

2.7 SKILSMISSE

Ekteskap kan opphøre ved at en av ektefellene dør, ved at en av ektefellene blir erklært antatt død eller ved oppløsning av ekteskapet (Family Law 2003, art. 123).

I Albania har både mannen og kvinnen samme rett til å søke om skilsmisse. Det er domstolene som har myndighet til å avgjøre hvorvidt en skilsmisse skal innvilges eller ikke.

Skilsmissekriteriene i henhold til Familieloven av 2003 er:

- Partene kan anmode om skilsmisse dersom de har levd separat i tre år (art. 129). Domstolen kan imidlertid avslå søknaden, dersom oppløsningen av

¹² OSCE (2007) har utarbeidet en egen håndbok for ofre for familievold om hvordan beskyttelse kan oppnås.

¹³ I 1990 var antallet fødsler 82 125 ifølge Institute of Statistics.

¹⁴ Det store antallet albanere som arbeider i utlandet, bidrar slik Landinfo ser det, til at mange barn bor alene med mor.

ekteskapet vil ha alvorlige moralske og materielle konsekvenser for barna eller en av ektefellene (art. 130).

- Partene kan fremme anmodning om skilsmisse grunnet kontinuerlig krangling, mishandling, alvorlige fornærmelser, utroskap, uhelbredelig mental lidelse, ilagt lengre fengselsstraff eller andre årsaker som innebærer gjentatte brudd på de ekteskapelige forpliktelsene som gjør et felles liv umulig og at ekteskapet har mistet sin mening for en av partene (art. 132).

Dersom begge partene er enige om å oppløse ekteskapet, kan de fremme en erklæring om å få domstolens godkjenning. Partene må også utarbeide en avtale om hvordan felles eiendeler skal fordeles, hvordan omsorgen for barna skal fordeles og eventuelt inngå avtale om underhold. Domstolen kan vurdere om enigheten er til barnas og partenes beste, og eventuelt suspendere en beslutning med tre måneder og anmode partene om nødvendige endringer i avtalen (art. 125 - 128).

Domstolen skal i forbindelse med anmodning om skilsmisse, gjennomføre en megling. Domstolen kan utsette en beslutning om skilsmisse i opptil ett år, dersom domstolen ikke er overbevist om at alle muligheter for megling er blitt gjennomført. Tilsvarende kan domstolene utsette rettsforhandlingen i ett år etter et barns fødsel, dersom partene venter barn sammen (art. 134 - 137).

Når domstolene har nådd en endelig beslutning om skilsmisse, skal beslutningen formidles til det sivile registreringskontoret (Folkeregisteret) for registrering.

Antallet skilsmisser i Albania er relativt lavt. Det antas at det lave antallet er knyttet til at kvinner grunnet hensynet til barn og deres lave økonomiske status, forblir i ekteskapet. En skilsmisse er imidlertid blitt mindre offentlig stigmatiserende (Mandro-Balili 2003). I perioden fra 2007 til 2008 har også andelen skilte pr. 100 gifte økt fra 9.6 til 17. Den høyeste andelen skilte forekommer blant par uten barn; 40 % av de registrerte skilsmisene forekom i denne gruppen (Institute of Statistics 2008, s. 8).

2.8 ANSVAR FOR BARN ETTER SKILSMISSE

I henhold til Familieloven av 2003 endrer ikke oppløsning av ekteskapet rettighetene og pliktene foreldrene har overfor sine barn, med mindre annet er bestemt (art. 154).

Dersom en av partene, medlemmer av familien eller påtalemyndigheten¹⁵ fremmer anmodning, skal domstolen avgjøre hvem av foreldrene som skal ha foreldreretten til barna og hvordan besøksretten skal være, alternativt om barnet skal overlates til en tredje part. Før domstolen fatter sin beslutning skal domstolen innhente en anbefaling fra psykolog eller sosialarbeider. Anbefalingen skal bl.a. inneholde informasjon om familiens materielle levestandard og hvor det er best for barnet å bo. Domstolen skal også vurdere barnets oppfatning samt eventuell avtale mellom partene (art. 155 -157).¹⁶

Den av foreldrene som ikke tilkjennes foreldreretten, har rett til å kunne følge omsorgen og utdannelsen av barnet og bli informert og konsultert i forbindelse med

¹⁵ Påtalemyndigheten kan fremme slik anmodning dersom det er anklager om barnemishandling.

¹⁶ Dersom det skal vurderes om barnet bør plasseres hos en tredje part eller fosterfamilie, skal sosialtjenesten i den aktuelle kommunen høres.

viktige valg for barnet. Vedkommende skal også bidra til barnets omsorg og utdanning i samsvar med vedkommendes ressurssituasjon. Besøksrett besluttet av domstolen, kan ikke nektes (art. 158).

Ifølge Social Institutions & Gender Index (u.å.) vil domstolen i fire av fem tilfeller tilkjenne faren foreldreretten til barnet dersom partene skilles. Det er videre, som følge av albansk tradisjon, vanlig at foreldremyndighet over barna tilkjennes farens familie ved farens død.¹⁷

2.9 ØKONOMISK KOMPENSASJON

Familieloven av 2003 har egne bestemmelser knyttet til økonomisk kompensasjon etter skilsmisse (art. 147-153).

Domstolen kan beslutte at den ene parten kompenseres økonomisk. Landinfo forstår bestemmelsene dit hen at denne kompensasjonen kommer i tillegg til eventuelle forpliktelser om underhold. Domstolen beslutter om kompensasjonen skal gis i form av en engangsutbetaling eller periodisk betaling, herunder hvor lenge slik kompensasjon skal utbetales. Loven regulerer hvilke forhold som skal komme i betraktning (se lovens art. 149). Dersom den begunstigede gifter seg igjen, opphører utbetalingene.

Familieloven av 2003, art. 153, har også bestemmelser som regulerer om den ene av partene kan bli boende i familieboligen eid av den annen parten, dersom spesielle forhold foreligger (som for eksempel at parten har foreldreretten til barna).

2.10 FARSKAP OG REGISTRERING AV BARN

Farskap (og morskap) til barn født i ekteskap gjøres gjennom fødselsattesten som er registrert ved folkeregisteret. Farskap til barn født utenfor ekteskap kan ifølge Familieloven av 2003 (art. 170) skje på følgende måte:

- Ved at far anerkjenner barnet.
- Ved domstolens beslutning.

Nærmere regler om foreldremyndighet kan finnes i Familieloven 2003, art. 165-191.

3. RELIGIØSE EKTESKAP

Ifølge Endresen (2010b) ”.. gir [albanere] gjerne inntrykk av å være likegyldige hva angår religion, religionsutøvelse og religionsforskjeller”. Det finnes ingen sikre tall på albanernes religiøse tilknytning. Anslagsvis 85 % albanere er sunnimuslimer, men det finnes også mange ortodokse kristne og katolikker (Endresen 2010b, s. 356).

Institute of Statistics (2009, s. 34) viser til at de fleste ikke praktiserer noen religion i Albania selv om befolkningen i hovedsak kan deles inn i muslimer, som er bosatt i hele landet, katolikker, bosatt i hovedsak i nord, og ortodokse kristne som i hovedsak er bosatt i sør. Statistikk fra 2008-2009 viser at 78,2 % av landets befolkning oppgir

¹⁷ Ifølge albansk sedvane – Kanun – tilhører barna fars slekt. I en rapport fra Schweizerische Flüchlingshilfe (2010) vises det til hvilket spenningsfelt det er mellom tradisjon og sivilrett. Ifølge Familieloven av 2003, art. 225, får enken automatisk foreldremyndighet ved ektemannens død, men hvis enken insisterer på dette, kan hun lett bli stående uten familiestøtte dersom både hennes svigerfamilie og farsfamilie er tradisjonelle.

å være muslimer, 10,5 % oppgir å være katolikker, mens 7,8 % er ortodokse kristne. Bare 1,3 % er ateister (Institute of Statistics 2009, s. 71). Young (u.å., s. 27) viser til at religiøs deltakelse er mer utbredt på landsbygda. Ifølge de Rapper (2009, s. 33) vil det være kjent hvilken religiøs tilhørighet en familie har, og han skriver: "Belonging to a religious community of "religion" is not only a matter of faith. The social implications of religious attribution are visible at different levels of social life".

Religiøse ekteskap er ekteskap inngått i overensstemmelse med religiøse tradisjoner. De religiøse ekteskapene vil, slik Landinfo ser det, ofte ha stor betydning for familien og lokalsamfunnet selv om de ikke er anerkjent av staten.

Antonia Young (u.å., s. 22) skriver at selv om religiøse ekteskap ikke har noen sivilrettslig betydning, forekommer slike ekteskapsinngåelser ofte. Endresen (2010a, s. 19) skriver på sin side at "To my knowledge, only a small minority of Albanians involve the religious hierarchies when it comes to marriage, but many bring an imam or priest for the funerary rites".

Ifølge Karandrea (2003, s. 35) kan religiøse ekteskap enten inngås før eller etter den sivile vigselen. I medhold av utkast til ny lov – "On the freedom of religion and mutual relations with the state" – står albanske borgere fritt til å inngå religiøse ekteskap *etter* inngåelsen av borgerlig vielse (OSCE 2009, s. 17).

Som vi tidligere har vist til, skal det ifølge Amnesty International (2006, s.19) foreligge opplysninger¹⁸ fra albanske NGOer om at jenter rundt 16 år, bosatt på landsbygda, inngår ekteskap til tross for den nye nedre grensen for ekteskapsinngåelse. Disse ekteskapene blir ikke formelt sivilrettslig registrert. Det må derfor antas at disse ekteskapene inngås religiøst.

Inngåelse av ekteskap blant mindreårige rom, vil også så langt Landinfo kan forstå, foregå religiøst.

Landinfo har ikke kunnet gjenfinne noe statistikk eller tallmateriale om hvor mange som inngår religiøse ekteskap og hvor mange som kun inngår religiøse ekteskap, men foreliggende informasjonen synes å indikere at dersom albanere inngår religiøse ekteskap vil dette skje *i tillegg* til den borgerlige vielsen.

Ifølge en religiøs leder gjengitt i Endresen (2010a, s. 20) kan det muslimske fellesskapet velsigne den sivile vielsen med en særlig bønn på bryllupsdagen. En slik velsignelse (*bekim*) er ikke det samme som et religiøst ekteskap.

Når det gjelder blandingsekteskap viser forskeren de Rapper (2008, s.34) til at hans studier fra det sørlige Albania avdekker at blandingsekteskap mellom kristne og muslimer forekommer unntaksvis, men er blitt mer vanlig etter den andre verdenskrig og i byene. Endresen (2010a, s. 19) skriver at dersom en ortodoks kristen og en ikke-ortodoks kristen ønsker å inngå et religiøst ekteskap i den ortodokse kirken, må den ikke-ortodokse parten konvertere. En katolikk som gifter seg med en ikke-katolikk kan få inngå et religiøst ekteskap dersom partene forsikrer at eventuelle barn blir oppdratt som katolikker. Ifølge Koranen kan en muslimsk mann gifte seg med en ikke-muslimsk kristen eller jødisk kvinne, men tilsvarende gjelder ikke for muslimske kvinner. Endresen viser videre til at de religiøse lederskapene er positive til blandingsekteskap.

¹⁸ Opplysningene blir karakterisert som anekdotisk bevis.

4. EKTESKAPSTRADISJONER

4.1 SEDVANERETT OG KANUN

Albania var en del av Det ottomanske riket i nesten 500 år. I denne perioden var det sedvanerett som styrte familierelasjonene. Unntaket fra dette var de små minoritetene av kristne og muslimer som levde i og rundt byene og som fulgte religiøs personlovgivning (Zaçe 1994-1995, s. 259).¹⁹

Kanun er et sett med tradisjonell albansk sedvanerett. Kanun ble opprinnelig i hovedsak formidlet muntlig, men ble senere nedskrevet. Det finnes i alt seks nedskrevne Kanun. Den mest kjente er Kanun til Lekë Dukagjini, som er mest anvendt i de nordlige områdene av Albania og i Kosovo (Wikipedia u.å.).

I Kanun blir ekteskapsinngåelse detaljert regulert, herunder ritualene knyttet til ekteskapsformidlingen, forlovelse og selve bryllupet. Ifølge tradisjonell sedvanerett er det bare enker eller enkemenn som kan velge partner (Gjekov 1989).

Tradisjonelt ble ekteskap arrangert av partenes foreldre, vanligvis gjennom en megler/formidler. Tradisjonell lov forbød ekteskap mellom parter som var beslektet i syvende generasjon. Dette blir fortsatt i hovedsak overholdt. Det er vanlig at en mann gifter seg med en kvinne utenfor sin landsby og område (Young u.å., s. 22). de Rapper (2009, s. 8-9) viser imidlertid til at 7-generasjonsforbudet ikke alltid blir overholdt, og at det er forskjeller mellom nord og sør.²⁰

Blant rom og egyptere er det derimot mer vanlig at partene kan være nærmere i slekt; som søskenbarn eller tremenninger. Ekteskap utenfor egen etnisk gruppe forekommer meget sjelden blant romer og egyptere (de Soto et al. 2005, s. 18).²¹

Redd Barna har opplyst, som gjengitt i Asylum Aid (2004, s. 37), at i de nordlige områdene vil en ugift kvinne i familien bringe skam over familien, og kvinner over 20 år blir i enkelte områder utsatt for baksnakking.

Amnesty International (2006, s. 18) viser til at mange kvinner som de har intervjuet, har inngått arrangerte eller tvangsekteskap.²² Young (u.å., s. 22) opplyser at arrangerte ekteskap fortsatt er vanlig, men at de velutdannede i byene velger egne partnere.

I en studie fra 1995 er tradisjonene omkring utvelgelse av ekteskapspartnere over en periode undersøkt nærmere. Tall over ekteskap inngått før 1960, i perioden 1961 til 1967, i perioden 1968 til 1979 og etter 1980 sammenlignes. Andelen av ekteskap

¹⁹ Det rettslige systemet i Det ottomanske riket var desentralisert, mangfoldig og dynamisk for å kunne håndtere store religiøse, etniske og kulturelle forskjeller i befolkningen. Rettssystemet bygde på tre deler/fundament: 1) Sharia, 2) lovgivningen som varierte fra en region til en annen og som ofte bygde på sedvanerett, og 3) minoritetslovgivning for ikke-muslimske befolkningsgrupper. Prinsippene for Sharia fulgte i hovedsak Hanafiskolen for muslimsk rettsvitenskap. Muslimene i byene fulgte således Sharia, mens de kristne i urbanstrøk hadde egen personlovgivning knyttet til for eksempel ekteskapsinngåelse og skilsmisse.

²⁰ Ofte vil det ikke være kunnskap om familietreet så mange generasjoner bakover, men de Rapper viser til at hans studier har avdekket at det vil være kunnskap om slekten tre til fire generasjoner bakover.

²¹ 95 % blant romer og 74 % blant egyptere skal ifølge opplysninger gjengitt i De Soto et al. 2005, s. 18, foretrekke ekteskapspartnere fra egen etnisk gruppe.

²² Dette skjedde også under kommunisttiden, da ekteskap kunne bli inngått av politiske årsaker.

bestemt av partene med aksept fra foreldrene har økt fra 46,5 % i perioden før 1960 til 72,6 % i perioden etter 1980. Den motsatte utviklingen viser seg med hensyn til ekteskap bestemt av foreldrene med aksept av partene. Andelen slike ekteskap har gått ned fra 41,9 % i perioden før 1960 til 19,8 % i perioden etter 1980. Tallene viser videre at andelen ekteskap der foreldrene har bestemt uten partenes samtykke har sunket fra 8,1 % i perioden før 1960 til nesten ikke-eksisterende i perioden etter 1980. Studien viser også at med høyere utdanning for ektefellene, øker tilfellene av ekteskapsinngåelse der partene velger ektefelle selv med aksept fra foreldrene (Danermark, B. et al. 1995). Landinfo har ikke gjenfunnet nyere studier omkring valg av ekteskapspartnere, men antar at økende grad av modernisering har styrket den utviklingen studien ovenfor har vist.

4.2 BRYLLUPSFEIRING

Det vil være variasjoner i bryllupsfeiringene i Albania, for eksempel mellom by og land, og mellom ulike religiøse grupper. Jane Jurgens (u.å.) gir følgende beskrivelse av et tradisjonelt albansk bryllup:

Traditionally, Albanian weddings are arranged by parents or by an intermediary or matchmaker. The festivities may begin a week before the wedding (jav' e nuses — "marriage week"). Usually, an engagement ceremony is held between the two families and the bride is given a gold coin as a token of the engagement. A celebration is held at the home of the bride's parents and the future bride is given gifts and sweets. Refreshments are usually served. A second celebration is given by the family of the groom and the bride's family attends. At these celebrations, small favors of candy-coated almonds (kufeta) are exchanged. In Albania, a dowry is usually given but this custom is not followed in the United States.

A week before the ceremony, wedding preparations began. During this week, relatives and friends visit the homes of the couple and food preparation begins. A chickpea bread (buke me qiqra) is usually prepared. Gifts to the groom and the bride's trousseau and wedding clothes are displayed. A party is given in which family and friends attend. Members of the groom's family come to the house of the bride and invite her to the festivities. They carry wine, flowers, and a plate of rice, almond candy, and coins with a cake on top. The groom also invites the kumbare (godfather) and vellam (best man). The bride gives similar gifts. The party is a time of great rejoicing with food, drink, dancing, and singing. Around midnight, the bride and groom, with family and friends, go in opposite directions to three different bodies of water to fill two containers. Coins are thrown into the air at each stop for anyone to pick up.

On the day of the wedding, the bride is dressed, given a sip of wine by her parents along with their good wishes. Other family members give her money. The vellam brings in the bride's shoes, filled with rice and almond candy, wrapped in a silk handkerchief. Accompanied by singing women, the vellam puts the shoes on the bride and gives money to the person who assisted the bride in dressing. The vellam is encouraged to give everybody money. He throws coins into the air three times and everyone tries to get one coin. The groom's family accompanies the bride to the ceremony. The ceremony is

followed by a reception. On the following day, the bride may be visited by her family, who bring sweets (me peme). One week after the ceremony, the couple is visited by friends and relatives. This is called "first visit" (te pare). After a few weeks, the bride's dowry may be displayed (in Albania) and the bride, in turn, distributes gifts to the groom's family. The couple is sent off with good wishes: " te trashegojen e te plaken; jete te gjate me dashuri " or "a long, happy, healthy life together".²³

Se for øvrig lenker til videoer fra brylluper i Tirana i kildelisten.

²³ Lignende beskrivelse kan også gjenfinnes hos Sanchez, N. (u.å.). *Wedding Traditions of Eastern Europe's Southern Region*. Tilgjengelig fra <http://www.articlesnatch.com/topic/wedding+traditions+of+eastern+europe> [lastet ned 4. mars 2011] og Babylon Productions (u.å.). *Albanian Wedding: Wedding and Traditions*. Toronto: Babylon Productions. Tilgjengelig fra <http://www.videobabylon.ca/tips/ceremonies/albanian-wedding-ceremonies-and-traditions.html> [lastet ned 4. mars 2011].

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AI, dvs. Amnesty International (2006). *Albania: Violence against Women in the Family: "It's not her shame"*. London: Amnesty International.
<http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR11/002/2006/en> [lastet ned 25. februar 2011]
- AI (2010). *Ending Domestic Violence in Albania*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra
<http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR11/001/2010/en/f22a5393-9099-488a-8049-2a8e34d8ed9e/eur110012010en.pdf> [lastet ned 25. februar 2011]
- Asylum Aid (2004). *Safe for Whom? - Women's human rights abuses and protection in "safe list" countries: Albania, Jamaica and Ukraine*. London: Asylum Aid. Tilgjengelig fra
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/478e3c70d.html> [lastet ned 25. februar 2011]
- [Criminal Code] (1995, 27. januar). *Criminal Code of the Republic of Albania*. Law no. 7895. Tirana: Parliament of the Republic of Albania. Tilgjengelig fra
<http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> [lastet ned 25. februar 2011]
- Danermark, B., Soydan, H., Pashko, G. & Vejsiu, Y. (1995). Women, Marriage and Family. Traditionalism vs. Modernity in Albania. I: Man Singh Das & Vijay Kumar Gupta (Red.), *Woman and her environment*. New Dehli: MD Publications. Tilgjengelig fra
<http://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=zxOss-3l4rIC&oi=fnd&pg=PA1&dq=arranged+marriage+Albania+&ots=Vs4MKmbG0r&sig=D073pjfCVHW1LxDoAG7hijg38qI#v=onepage&q=arranged%20marriage%20Albania&f=false> [lastet ned 25. februar 2011]
- de Rapper, G. (2008). Religion in post-communist Albania: Muslims, Christians and the idea of "culture" in Devoll, southern Albania. *Anthropological Notebooks*, 14(2), 31-45. Ljubljana: Anthropological Society. Tilgjengelig fra
http://www.drustvo-antropologov.si/AN/PDF/2008_2/Anthropological_Notebooks_XIV_2_De_Rapper.pdf [lastet ned 25. februar 2011]
- de Rapper, G. (2009). Blood and seed, trunk and hearth. Kinship and common origin in Southern Albania. I: Kera, G., Hemming, A. & Pandelejmoni, E. (Red.), *Historical-Anthropological Studies on Albania. Aspects of Albanian Society in the 20th Century*. Münster-Hamburg-Berlin-Wien-London: LIT Verlag. Tilgjengelig fra http://hal.archives-ouvertes.fr/docs/00/40/04/13/PDF/de_Rapper_2006_Kinship_and_Common-Origin.pdf?q=vllazni [lastet ned 25. februar 2011]
- de Soto, H., Beddies, S. & Gedeshi, I. (2005). *Roma and Egyptians in Albania: From Social Exclusion to Social Inclusion*. Washington: World Bank. Tilgjengelig fra

http://books.google.com/books?id=eLDiHsezD8EC&pg=PA89&lpg=PA89&dq=%22Roma+marriage%22+Albania&source=bl&ots=t1ZDeS_u2&sig=StMxDwkQcx9bl7S_uCinSgvjOV0&hl=en&ei=n2FJTfWDGIjvsgaY7NyNDw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBIQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false [lastet ned 25. februar 2011]

- Endresen, C. (2010a). *Is the Albania's Religion really "Albanianism"? Religion, and nation according to Muslim and Christian leaders in Albania*. Utdrag fra upublisert avhandling. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Endresen, C. (2010b). Mellom Bosporos og Brussel: Diskurser om religion og nasjon i Albania etter ateismen. *Nordisk Østforum* 24 [4] 2010, 353-374
- [Family Law] (2003, 8. mai). *Law number 9062 - Family Code of Albania*. Tirana: Parliament of the Republic of Albania. Tilgjengelig fra <http://www.femijetsot.org/dokumente.php?id=6&lang=EN&idr=104> [lastet ned 25. januar 2011]
- Gjecov, S. (1989) *The Code of Lekë Dukagjini*. New York: Gjonlekaj Publishing Company.
- [Institute of Statistics] (2009). *Demographic and Health Survey 2008- 2009*. Tirana: Republika e Shqipërisë Instituti i Statistikës. Tilgjengelig fra http://www.instat.gov.al/graphics/doc/downloads/ADHS/ADHS_en.pdf [lastet ned 25. februar 2010]
- [Institute of Statistics] (2008). *Women and Men in Albania 2008*. Tirana: Republika e Shqipërisë Instituti i Statistikës. Tilgjengelig fra <http://www.instat.gov.al/graphics/doc/downloads/publikime/2010/Femra%20e%20meshkuj%202008.pdf> [lastet ned 16. februar 2011]
- Jurgens, J. (u.å.). Albanian Americans. *Everyculture.com*. Tilgjengelig fra <http://www.everyculture.com/multi/A-Br/Albanian-Americans.html> [lastet ned 25. februar 2011]
- Karandrea, E. (2003). Church and state in Macedonia. I: Ferrari, S & Durham, W. C. Jr (Red), *Law and religion in post-communist Europe*. Leuven: Peeters, 23-37. Tilgjengelig fra http://books.google.com/books?id=QEucgny-0k4C&pg=PA35&lpg=PA35&dq=%22religious+marriage%22+Albania&source=bl&ots=UsaWIIyL-U&sig=Qa90MLfmkDcbsj54G6XrZebY4-s&hl=en&ei=DTIJTffSD4nCswa0_uCjDw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBYQ6AEwAA#v=onepage&q=%22religious%20marriage%22%20Albania&f=false [lastet ned 25. februar 2011]
- [Law on Family Violence] (2006, 18. desember). *Law number 9669 On Measures Against Violence in Family Relations*. Tirana: Parliament of the Republic of Albania. Tilgjengelig fra <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/violence/Albanian%20DV%20law.pdf> [lastet ned 25. februar 2011]
- Mandro-Balili, A. (2003, 13. mai). *Family, marriage and related issues in Albania*. London: South Eastern European Women's Legal Initiative. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på internett]

Artikkelen er tilgjengelig i Landatabasen.

- OSCE, dvs. Organization for Security and Cooperation in Europe (2009). *Comments on the Draft Law of the Republic of Albania "On Freedom of Religion and Mutual Relations with the State*. Warszawa: OSCE/ODIHR. Tilgjengelig fra <http://www.legislationline.org/topics/country/47/topic/78> [lastet ned 25. februar 2011]
- OSCE (2007). *Seeking protection from domestic violence*. Tirana: OSCE. Tilgjengelig fra <http://www.osce.org/albania/28731> [lastet ned 25. februar 2011]
- SFH, dvs. Schweizerische Flüchtlingshilfe (2010, 10. februar). *Albanien: Freie Wohnsitzwahl nach Tod des Ehemannes*. Bern: SFH. Tilgjengelig fra <http://www.fluechtlingshilfe.ch/herkunftslander/europe/albanien> [lastet ned 25. februar 2011]
- SIGI, dvs. Sosial Institutions & Gender Index (u.å.). *Gender Equality and Social Institutions in Albania*. Wien: OECD. Tilgjengelig fra <http://www.genderindex.org/country/Albania> [lastet ned 25. februar 2011]
- UN (2010). *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women – Albania*. New York: UN. Tilgjengelig fra <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/485/20/PDF/N1048520.pdf?OpenElement> [lastet ned 4. mars 2011]
- U.S. Department of State (2010). *Albania: Country Reports on Human Rights Practices – 2009*. Washington, D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/eur/136016.htm> [lastet ned 9. mars 2011]
- Wikipedia (u.å.). *Kanun* (sist endret 10. januar 2011). Tilgjengelig fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Kanun> [lastet ned 25. februar 2011]
- Women's Legal Rights Initiative (2003). *Albania Assessment and Analysis Report June 29-July 11, 2003*. Washington: Women's Legal Rights Initiative. Tilgjengelig fra http://www.usaid.gov/our_work/cross-cutting_programs/wid/pubs/wlr_albania_assessment_analysis.pdf [lastet ned 25. februar 2011]
- Young, A. (u.å.) *Albania*. [s.l.]: [s.n.]. Tilgjengelig fra http://www.chuckstewartphd.net/Greenwood_Womens_Alba.pdf [lastet ned 25. februar 2011]
- Zaçe, V. (1994-1995). Albania: Family Law under Dictatorship of the Proletariat. *University of Louisville Journal of Family Law*, Volume 33, 1994-1995, Number 2. Tilgjengelig fra <http://heinonline.org/HOL/LandingPage?collection=journals&handle=hein.journals/branlaj33&div=17&id=&page=> [lastet ned 25. februar 2011]

Kun første side av artikkelen er tilgjengelig.

Audiovisuelle kilder:

- Weddings in Tirana. Tilgjengelig via You Tube på <http://www.google.com/search?q=weddings+in+Tirana+Youtube&hl=en&sa=G&rls=com.microsoft:ie-Address&rlz=1I7SUNA&prmd=ivns&source=univ&tbs=vid:1&tbo=u&ei=RtRwTaGvCIqTswbB2KnrDg&ved=0CCQQqwQ> [lastet ned 4. mars 2011]